

SRI RÁMAKRISNA

Bizony mondom nektek, ez a világ Isten országa.

Rámakrisna

Gadádhar Csattópadhjáj (1839–1886), akit a világ Rámakrisna Paramahanszaként, vagy egyszerűen csak Sri Rámakrisnaként ismert meg, éppen a határán állt a régi, homályba vesző tradicionális Indiának, és annak a modern Indiának, amelynek már szinte minden egyes rezdülését figyelemmel kísérte a Nyugat. Rámakrisna nem túl hosszú, de annál gazdagabb élete is éppen ilyen volt: első felét szinte teljes ismeretlenségben töltötte, miközben különböző mesterek irányítása alatt igyekezett elsajátítani a hagyományos indiai spiritualitás különböző formáit, éppen úgy, mint őt megelőzően évszázadokon, sőt évezredekken keresztül nagyon sokan – míg élete második felében ő maga vonzotta maga köré tanítványok szűk körét és hívek sokkal tágabb seregét, akik hírét nemcsak India-szerte vitték szét, hanem a szubkontinens határain túl is.

Talán ebből a határhelyzetből fakad az, hogy Rámakrisna, bár minden ízében hozzátartozott India évezredes spirituális hagyományához, mégis önálló jelenség volt: egy olyan személyiségtypust képviselt, amilyen soha korábban nem fordult elő India történetében, és akihez hasonló azóta sem jelent meg sem Indiában, sem Indián kívül.

Rámakrisna nem egyszerűen spirituális mester volt, hanem annál több. Ezt még saját meseteri is elismerték tanulóidőszakában, s mert felismerték benne ezt a többletet, majdhogynem ugyanolyan tisztelettel fordultak feléje, mint amilyenel a tanítvány fordul hagyományosan a mestere felé. Tulajdon tanítványai pedig szinte istenként tekintettek rá, Isten megtestesülésének, vagy inkább – indiai terminológiával – alászállásának (*avatár*) tartották. Egy olyan hagyományos kultúrában, mint a XIX. századi indiai kultúra, amelyben a „szakrális” és a „szekuláris” még nem vált szét, s amelyben magától értetődőnek tartották Istent észrevenni még a leghétköznapibb természeti jelenségekben is, semmi meglepő nincs abban, hogy egy ilyen kivételes személyiségben különösképpen meg tudták látni Istent. Ez, még ha Rámakrisna kivételes személyiség is volt, éppoly természetesnek számított, mint egy keresztény embernek Istenként tisztelni azt a názáreti Jézust, aki lábával Galilea poros útjait taposta. Csak éppen az indiai ember úgy gondolta, hogy Isten nem csak egyszer ölthet testet.

Rámakrisna azzal illeszkedett be tökéletesen az indiai spirituális hagyományba, hogy teljes szívvel szánta oda magát az istenkeresésnek, s nem nyugodott addig, amíg keresése célhoz nem ért, vagyis meg nem találta Istent. Ő maga India számos hagyományos spirituális útja közül a *bhaktit* választotta, mert saját természete ennek felelt meg a legjobban. A *bhakti* az Istennek való odaadás útja, melynek másik oldala az ember önmagáról való teljes lemondása. Míg az indiai spiritualitás más formái jellegzetesen indiaiak, és nyomaik Indián kívül – különösen nyugaton – legfeljebb töredékesen fordulnak elő, a *bhakti*, az odaadás útja egyetemes, még ha indiai változatának vannak is specifikusabb vonásai. Jórészt *bhaktinak* tekinthető a keresztény misztika éppúgy, mint az iszlám világban a szúfizmussal. A *bhakti* legfőbb eszköze azonban nem az érzelem, hanem az elhatározás, az akarat, az „egzisztenciális összpontosítás”. Már Krisztus is így fogalmazott: „Aki ismeri és teljesíti parancsaimat, az szeret engem.” (János evangéliuma 14:16) Krisna pedig így oktatja tanítványát, Ardzsunát az odaadás jogáért: „Aki *bhakti* első igazi megfogalmazásának tekinthető *Bhagavad gítában*: „Akik Énbennem élve minden cselekedetről lemondanak, csak Énreám gondolnak és teljes szívvel meditálva Engem imádnak, azokat hamarosan kiemelem a halálból és az életnek óceánjából, óh Pártha, mert tudatuk központja Én vagyok. Elmédet helyezd Énbelém, értelmeket egyesítsd Énvelem, akkor bizonyosan Énvelem lakozol.” (12:6–8) Ez volt az az attitűd, amelyet Rámakrisna tökéletesen magáévá tett, s ezért jelenthette ki tanítványainak: „Bizony mondom nektek, ez a világ Isten országa.” Aki ugyanis képes arra, hogy teljesen azonosuljon ezzel az attitűddel, annak számá-

ra a világ valóban Isten országává változik. Bár India XX. századi bölcse, Ramana Maharsi nem a *bhakti*, hanem a *dzsnyána* („megismerés”) útját követte, egyik alkalommal a következő párbeszéd formájában fogalmazta meg a *bhakti* lényegét:

- Csak akkor gondolunk Istenre, ha bánat ér vagy gond gyötör bennünket.
- Ó te bolond! Ha mindig Istenre gondolnánk, hogyan férközhetne hozzánk bármiféle bánat vagy gond?

Rámakrisna azonban, mint mondtuk, mindezen felül egyedi jelenség volt India vallástörténetében. Bár személy szerint a *bhakti* vonzotta, mégis úgy érezte, a megszabadulás más ösvényeit is meg kell ismernie, hogy a végső célnak más és más aspektusait is felfedezze. Olyan ez, mint egy város, amelybe egyszerre több úton is el lehet jutni, s bár maga a város ugyanaz, mégis más és más arcát mutatja annak a vándornak, aki északról, délről, keletről vagy nyugatról érkezik. Rámakrisnának tehát megvoltak a személyes preferenciái, a *bhakti*hoz való szinte elementáris vonzódása, de legalább ilyen erővel élt benne e preferenciák meghaladásának igénye – vagyis a teljesség igénye: minden létező oldalról megismerni azt, ami szeretetének legfőbb tárgya. Ezért Rámakrisna olyan spirituális rendszereket is igyekezett tökéletesen elsajátítani, mint a *védánta* vagy a *tantra*, amelyek nemcsak a *bhakti*tól, hanem egymástól is igen nagy mértékben különböznek. A *védánta*, különösen annak *advaita* – „kettősségektől mentes” – formája a megismerés *monisztikus* ösvénye, amelyben feltárul az ember végső lényegének és az istenségnek az azonossága, míg a *tantra* egy olyan dualisztikus jógatechnika, amelynek alapját az ember „okkult fiziológiája” alkotja, a „tetszhalott” állapotban lévő csakrák megelevenítése a potencialitás állapotában szunnyadó *kundaliní*-energia aktivizálása révén. A *bhakti*, a *védánta* és a *tantra* ilyen módon az indiai spiritualitás három alappillére, és nyugodtan mondható, hogy az indiai spiritualitás egyéb formái azon a háromszögön belül helyezkednek el, amelynek sarkait ez a három rendszer határozza meg. És Rámakrisna nemcsak egyszerűen megismerkedett ezekkel a rendszerekkel, hanem egy-egy mester felügyelete alatt éveken keresztül gyakorolta is őket, mindaddig, amíg tökéletességre nem jutott bennük.

Rámakrisna azonban ezzel sem elégedett meg: egyetemesség-igénye nem állt meg a hindu vallási univerzum határainál sem. Az európai embernek szinte lehetetlen megértenie, de Rámakrisna több évet szentelt életéből arra, hogy egyrészt a kereszténységet, másrészt az iszlámot gyakorolja, méghozzá teljes odaadással és kizárólagossággal – ám anélkül, hogy megtagadta vagy elutasította volna a hinduizmust (a buddhizmus azért nem került figyelmébe, mert Indiában – különösen ahol Rámakrisna élt, vagyis Bengálban – gyakorlatilag ismeretlen volt). Ha valaki, akkor ő joggal mondhatta: „Gyakoroltam minden vallást – a hinduizmust, az iszlámot, a kereszténységet –, és követtem a különböző hindu irányzatok ösvényeit is. ... A tónak számos partszakasza (*ghat*, »lépcsős partszakasz«) van. Az egyikhez a hindu megy korszójával, s amit merít, *dzsalnak* nevezi; a másikkhoz a muzulmán megy bőrkulacsával, és amivel megtölti, azt *páninak* mondja; a harmadik partszakaszt a keresztény keresi fel, s amit a tóból merít, *water*-nek hívja.”

De volt még egy különleges, csaknem teljesen egyedi vonása Rámakrisnának. Az egyetemes spiritualitás történetében Dzsálál al-din Rúmín (1207–1273) kívül ő rendelkezett legmagasabb fokon a nyelv géniuszával. Bármiről is kérdezték, bármilyen probléma is merült fel, szinte mindig képi nyelven, hasonlatok, metaforák, példázatok, példatörténetek formájában fejtette ki tanítását. A képi nyelvet Krisztus is szerette és magas szinten művelte is, de nála a képnyelv nemcsak feltáró, hanem elrejtő funkcióval is rendelkezett, sőt ez utóbbi kapta benne a nagyobb hangsúlyt: „Ti megkaptátok az Isten országa titkát – mondja tanítványainak –, a kívülállók azonban mindent példabeszédben kapnak, hogy nézzenek, de ne lássanak, halljanak, de ne értsenek, nehogy megtérjenek, s bocsánatot nyerjenek.” (Márk evangéliuma 4:11–12) A képi nyelvezet, akárcsak Rámakrisnánál, Rúmínál is kizárólagosan az egyszerűséget és érthetőséget szolgálta, és éppen ellentéte volt annak a bonyolult, metafizikai nyelvezetnek, amelyet a szúfizmus másik nagy alakja, Ibn ‘Arabí használt az írásaiban. Ők ketten ugyan

személyesen nem ismerték egymást, de Ibn ‘Arabí legkiválóbb tanítványa, Szadr al-Dín Qúnawí jó barátságban volt Rúmival, s amikor egyik alkalommal csodálkozását fejezte ki afölött, hogy barátja hogyan képes a legbonyolultabb metafizikai tanításokat is a lehető legegyszerűbb nyelven megfogalmazni, Rúmí erre visszakérdezett, hogy neki viszont az nem fér a fejébe, miért kell a szúfizmus rendkívül egyszerű tanításait bonyolult filozófiai nyelvezettel kifejezni. Nos, Rámakrisna teljesen egyetértett volna Rúmival, mert a kifejezőkészség tekintetében ő is a legmagasabb szinten volt képes egyesíteni az egyszerűséget és a mélységet – anélkül, hogy a gondolat a legkisebb mértékben is csorbát szenvedett volna.

Rámakrisna szimbolikus látásmódját azonban nemcsak tanításainak képi nyelvezete mutatja: maguk a földi jelenségek is szimbolikus jelentőséggel rendelkeztek számára. Egy alkalommal megkérte a tanítványait, hogy vigyék el a kalkuttai Alipore állatkertbe (mely, mint India legrégebbi állatkertje, tíz évvel Rámakrisna halála előtt nyitotta meg kapuit). Ahogy megérkeztek, kérte, hogy mutassák meg neki az oroszlánt. Miután fél órán keresztül az elragadtatás állapotában le sem tudta venni szemét az oroszlánról, az isteni omnipotencia e jól ismert indiai szimbólumáról, a tanítványai megrökönyödésére kijelentette: „Az állatok királyát látva mindent láttam. Kérlek, vigyetek haza.”

Rámakrisna a spiritualitás történetének azon kevés nagy alakja közé tartozott, aki a pénznek még az egyszerű érintését sem viselte el. A kereszténység történetében ilyen volt Assisi Szent Ferenc, aki nemcsak maga nem érintett soha pénzt, de tanítványainak is megtiltotta a pénz érintését. Egy alkalommal azonban tanítványainak egyike tiltó szavai ellenére is elfogadott némi pénzt (amit az adakozó természetesen szent célra szánt). Amikor Ferencnek tudomására jutott az eset, utasította tanítványát, hogy ereszkedjen négykézlábra, fogja szájába a pénzt, menjen oda vele a legközelebbi ganéjkupachoz, és a szájával nyomja bele – hogy egy életre megtanulja a pénz értékét. Rámakrisna pedig még öntudatlanul is megérezte a pénz közelségét, olyannyira, hogy teste alvás közben is görcsbe rándult a pénz érintésétől.

Rámakrisna szavait egyik világi tanítványa, Mahéndranath Gupta jegyezte le. Ezekből a több ezer oldalra rúgó jegyzetekből állított össze Rámakrisna egyik közvetlen szerzetes tanítványa, Abhédánanda egy könyvet *The Gospel of Rámakrishna*, vagyis „Rámakrisna evangéliuma” címmel (1907). Jóval később Rámakrisna egyik közvetett tanítványa, Nikhilánanda állított össze egy hasonló, csak éppen kétszer akkora terjedelmű kötetet (1062 oldal) az eredeti jegyzetanyagból, hasonló címmel (*The Gospel of Sri Ramakrishna*), melynek előszavát Aldous Huxley írta (1942). Különösen Nikhilánanda változata volt nagy hatással a nyugati világra. Ananda K. Coomaraswamy a könyv megjelenését a XX. század legnagyobb könyvészeti eseményének tekintette. Hamvas Béla pedig élete utolsó időszakában kikölcönözte a könyvtárból a könyv egyik példányát, s az annyira a szívéhez nőtt, hogy haláláig maga mellett tartotta, és bárhová is vetette a sors, mindig magával vitte (Molnár Sándor szóbeli közlése).

A cím egyértelmű utalás a keresztény evangéliumokra. Bár Rámakrisna nem volt vallásalapító, sőt még csak vallásreformer sem, szavait Indiában mégis isteni kinyilatkoztatásnak tekintették, egy olyan ember szavainak, aki kilépett az emberi keretek közül, s aki a maga emberfelettségében az isteni tudást, vagy inkább az isteni tudás emberi vetületét, a *sophia perennist*, az örökérvényű bölcsességet képviselte. De ami igazán indokolttá teszi e címadást, az az, hogy Rámakrisna tanítását valóban az öröm, a személyesen megélt öröm hatotta át, és tanítványait is arra oktatta, hogyan élhetnek örvendezéssel teljes életet. S valóban – mint ahogy Coomaraswamy fogalmazott –, „mi, akik oly elkeseredetten játszunk az élet játékát e világi tétekért, játszhatnánk akár a szeretet játékát is Istennel, nagyobb tétekért, önmagunkért és Őerte magáért. Egymás ellenében játszunk a javak birtoklásáért, pedig játszhatnánk a Királlyal is, aki trónját és minden birtokát teszi föl a mi életünk és egész valónk ellenében: olyan játékot, amelyben minél többet veszít az ember, annál többet nyer.”

„MENJ TOVÁBB...”

*Srí Rámakrisna
tanításai és példázatai**

Minden arany.
Rámakrisna

(**Az Egy és a sok**) Előbb ismerd fel Istent, utána majd ráérsz foglalkozni a teremtéssel meg a többi dologgal. Először Isten – utána jöhet a világ. Ha ismered az egyet, minden egyebet ismersz. Ha egy egyes szám után odaraksz ötven nullát, hatalmas számot kapsz; de vedd csak el az egyet – semmi sem marad belőle. Az egy az, ami a sok létét lehetővé teszi. Először az egy – utána a sok. Először Isten – utána a teremtmények és a világ.¹

(**Az „én”-érzet I.**) A Magasztos² és az individuális lélek közti különbséget az „én”-érzet teremti; ez az, ami közénk áll. Ha beletartasz egy botot a vízre merőlegesen a folyóba, úgy fog látszani, mintha a bot mögött a víz két részre lenne osztva. Valójában azonban a víz egy, s csupán a bot miatt tűnik kettőnek. Az „én”-érzet a bothoz hasonlítható. Távolítsd el a korlátozó járulékot, s a folyam egy lesz és töretlen. Honnan ismerhető fel az az „én”-érzet, amelyhez az ember olyannyira ragaszkodik? Onnan, hogy azt mondja: „Ez vagyok, az vagyok. Ezzel meg azzal rendelkezem. Nagy vagyok és hatalmas.” (55. o.)

(**Az „én”-érzet II.**) Az Isten-látás ösvényén az „én”-érzet a legnagyobb akadály. Ez az, ami a Valóságot eltakarja. Ha az „én” halott, minden gondnak vége. Ha az Úr kegyelme által felismeri az ember, hogy „én nemcselekvő vagyok”, azonnal *dzsíván muktává*³ válik.

Ez az „én”-érzet olyan, mint egy vastag felhő. Ahogy már egy kicsiny felhő is el tudja rejteti a dicsőséges Napot, éppúgy rejti el az Örök Nap dicsőségét az „én”-nek ez a felhője. Ha egy *guru* kegyelme folytán a felhő eloszlaná, a Véghetetlen dicsősége láthatóvá válna. Nézzetek csak ide rám: eltakarom az arcomat egy kendővel, s így nem láthatok, az arcom mégis ott van. Ilyen módon Isten is mindennél közelebb van hozzánk, de az „én”-érzet miatt nem láthatjátok Őt. Valódi természete szerint a lélek Lét, Tudat és Üdvösség, de a *májá*, vagyis az „én”-érzet következtében megfélemedezik valódi Önlényegéről, s belegabalyodik az elme és a test különféle korlátozottságainak hálójába. (51–52. o.)

(**A vágyak és a béke**) A *Bhágavatában*⁴ az áll, hogy az Avadhúta huszonnégy *gurut* teremtett.⁵ Ezek egyike volt a kánya. Amikor egy helyen a halászok kifogtak néhány halat, a kánya

* A részletek forrása az első kivételével: Swâmi Abhedânanda (ed.): *The Gospel of Râmakrishna*. New York: The Vedanta Society, 1907.

¹ Swami Nikhilananda (ed.): *The Gospel of Sri Ramakrishna*. Madras: Sri Ramakrishna Math, 1942, 672. o.

² Isten.

³ „Életében megszabadult.” Olyan személy, aki már földi élete során elérte a végső célt, vagyis felismerte egységét az abszolútummal.

⁴ A *Bhágavata purána* az egyik hindu szent irat, s egyúttal a *bhakti*-irányzat egyik alapműve.

lecsapott s az egyiket elragadta. Ám ahogy repült karmai között a hallal, meglátta egy nagy csapat varjú, s hangos káromások közepette utána eredtek. Bármilyen irányba is fordult a kánya, a varjak szorosan a nyomában voltak. Ha dél felé fordult, a varjak is arra fordultak; ha észak felé fordult, a varjak is arra fordultak. Bármilyen irányba is próbált egérutat nyerni, nem hagytak neki békét. Végül amikor már nagyon kimerült, elejtette a halat. A varjak ekkor hirtelen irányt váltva lecsaptak a halra, a kánya pedig leszállt egy magas fa egyik ágára, hogy kipihenje magát. Azt gondolta magában: „Minden gondomnak ez a hal volt az oka. Most, hogy többé már nincs birtokomban, boldog vagyok s élvezem a békét.” Az Avadhúta megtanulta ettől a kányától, hogy mindaddig, amíg az ember ragaszkodik a világi tárgyakhoz, nem szabadulhat meg az erőfeszítéstől, a gondtól, az aggodalomtól, a nyugtalanságtól és a boldogtalanságtól. Ha azonban véget vet a ragaszkodásnak, minden munkája véget ér, s ő eléri a békét. (66–67. o.)

(A vágy) A legkényesebb dolog a spiritualitás ösvénye. Istent mindaddig nem lehet megvalósítani, amíg a legkisebb vágy is jelen van a szívben. Mindaddig nem tudod befűzni a tűt, ameddig a fonal vége rojtos. (322. o.)

(A szoptató dajka) Aki követni akar engem, annak a világban való élete során a szoptató dajka példáját kell a szeme előtt tartania. Ha a szolgálólány ura házára utal, azt mondja: „Ez a mi házunk.” Mindeközben azonban nagyon is tisztában van vele, hogy az ő otthona egy meszes faluban van, ott, ahová gondolataiban gyakran vissza-visszatér. Továbbá ha urának gyermekét karjaiban tartja, azt mondja: „Az én Harim bizony nagyon csintalan!” – s így tovább. Mindeközben pedig tisztában van vele, hogy Hari nem az ő gyereke. Azoknak, akik hozzám fordulnak, azt mondom, hogy életük során éppúgy legyenek mentesek a ragaszkodástól, mint a szoptató dajka; azt mondom nekik, hogy éljenek anélkül, hogy hozzátapadnának a világhoz; éljenek a világban, de legyenek szabadok tőle – s ugyanakkor elméjüket irányítsák Istenre, arra a mennyei otthonra, ahonnan minden jó származik. (250. o.)

(A tudatlanság habja) Egyszer épp egy víztároló mellett vezetett el az utam. A víz tetején vastagon úszott a hab. Láttam, hogy egy ember megpróbálja az egyik oldalra terelni a habot, hogy hozzáférhessen a tiszta vízhez. Ebből láttam, hogy ha hozzá akarunk férni a vízhez, akkor félre kell nyomnunk a habot. Ugyanez történik akkor is, amikor eltávolítjuk a szív tisztáltságait: Isten akkor válik láthatóvá. Koncentráció, meditáció, az Úr Nevének ismétlése, az emberszeretet tettei, önfeláldozás: ezek távolítják el a tudatlanság habját, mely az Istenség vizét borítja a szív víztárolójában. (80–81. o.)

(A test és az átman) Egyrészt ott a fizikai test, másrészt ott az *átman*.⁶ A test született, s így meg is kell halnia, míg az *átman* halhatatlan. Az *átman* külön van a testtől, akárcsak a mogyoró a héjában. De amikor a mogyoró még éretlen, nehéz elválasztani a belsejét a héjától.

⁵ Az „Avadhúta” egy szanszkrit megtisztelő cím, melyet az kap, aki a természet abszolút urává válik, és aki felismeri Istent.

⁶ Az *átman* az ember végső, isteni valója.

Így van ez a világi emberekkel is, akik még nem valósították meg Istent: az ő *átman*juk oda van tapadva a testükhöz, noha annak számára, aki birtokában van a valódi tudásnak, jól lát-szik, hogy az *átman* különbözik a testtől. (219. o.)

(**A szegény favágó és a szannyászín**)⁷ Élt egyszer egy szegény favágó, aki kemény munkával teremtette elő kis családjának a mindennapi bevető falatot. Minden hajnalban kiment a falu mellett kezdődő erdőségbe, s hetente behordta a kivágott fákat a piacra, hogy túladjon rajtuk.

Egy alkalommal, amikor éppen mélyen bent volt az erdőben, egyszer csak észrevett egy *szannyászint*.⁸ Illő módon köszöntötte, de a *szannyászín* még csak nem is köszönt neki, hanem csak annyit mondott: „Menj tovább!” – s már el is tűnt a szeme elől, anélkül, hogy magyarázatot adott volna különös kijelentésére. Mivel a favágó nem értette, hogy a *szannyászín* kijelentése mit is akar jelenteni, folytatta a munkáját, nap-nap után keményen küzdve a fákkal, hogy hét végén behordhassa áruját a falu piacára.

Hetekkel később, amikor hajnalban éppen kiért az erdőbe, hogy hozzákezdjen a favágáshoz, eszébe jutott a *szannyászín* különös tanácsa: „Menj tovább!” „Vajon miért mondhatta ezt a *szannyászín*?” – gondolta magában. „Az ilyen szent emberek nem szoktak fölöslegesen, értelmetlenül beszélni.” Így hát arra gondolt: „Mi lenne, ha picit tovább mennék, mélyebben az erdőbe?” Így is tett. Ment, mendegélt, időnként sűrű bozótoson kellett magát keresztülvágania, míg egyszer csak nagy meglepetésére jó néhány szép nagyra nőtt szantálfára bukkant. Nagyon megörült, mert ebben az erdőben ilyenel még nem találkozott, és a szantálfa jóval kelendőbb termék, mint azok a fák, amelyeket eddig hordott be a piacra. Neki is állt kívágni a fákat. Amikor aztán hét végén kivitte rakományát a piacra, mindenki csodálkozott, hogy most szantálfát árul a szegény favágó. Kérdezték tőle, hogy hogyan talált rá, mire ő elmondta, hogy még néhány hete találkozott egy *szannyászinnal*, aki csak annyit mondott neki, hogy „menj tovább” – ő pedig tovább ment, mint ameddig szokott, és íme, rábukkant néhány szantálfára, pedig úgy tudta, hogy az ő erdőségükben nincs ilyen fa. Egy szó, mint száz, jó pénzért túl adott a rakományon, és most először nem kellett kis családjának vigyáznia arra, hogy mire is költi a pénzét.

Az elkövetkező napokon mindig kiment a szantálerdőbe, áldva a *szannyászint*, aki ilyen lát-noki tanácsot adott neki.

Egy alkalommal, amikor újra kiment oda, megint eszébe jutott a *szannyászín* tanácsa: „Menj tovább!” Arra gondolt, hogy hátha nem is erre a szantálerdőre gondolt a *szannyászín*, s mi lenne, ha ő még tovább menne, még beljebb az erdőbe! Fel is kerekedett, maga mögött hagyva a szantálerdőt, és egy órányi gyaloglás, küszködés után egyszer csak nem akart hinni a szemének: egy ezüsbánya terült el előtte! Rögtön eszébe jutott: „Szóval erre gondolt az a *szannyászín*!” Miután jól megszédte magát, visszament a faluba, és eladta az ezüstöt, így aztán a szegény favágóból egyszeriben a falu leggazdagabb embere lett. Mindenki csak álmélkodott a favágó szerencsésén, és ő elmondta, hogy mindezt annak a *szannyászinnak* köszönheti, aki azt mondta neki, hogy menjen tovább.

Így ment ez nap mint nap: a favágó kiment az ezüsbányába, és ezüsttel megrakodva tért vissza.

Egy alkalommal, amikor éppen kint volt a bányában, megint eszébe jutott a *szannyászín* tanácsa: „Menj tovább!” Az jutott eszébe, hogy hátha a *szannyászín* nem is az ezüsbányára gondolt! Úgyhogy felkerekedett, majd jó órányi küszködés után, amikor már teljesen ki volt merülve, letelepedett egy hús vizű patak mellé. Már éppen azon gondolkozott, hogy visszafordul, nehogy ráesteledjen, amikor észrevette, hogy a patak vizében valami megcsillan. Oda-

⁷ Parafrázis. B. F.

⁸ Vándorremete.

nézett: hát egy aranyrög volt! Elállt a lélegzete! Belegázolt a patakba, s hát látja ám, hogy szinte lépésenként fényesen csillogó aranyrögök hevernek a kavicsok között! „Szóval erre gondolt az a *szannyászín!*” – gondolta magában. Alaposan megszedte magát, és elindult visszafelé. De az aranyat már nem is a falu piacára vitte, hanem bevitte a városba az aranyműveseknek. Temérdek pénzt kapott tőlük, úgyhogy olyan gazdag lett, hogy nem akadt nála gazdagabb ember messze földön.

Így ment ez nap mint nap. A szegényből immár gazdaggá lett favágó reggelente kiment a patakhoz, felszedett annyi aranyat, amennyit csak tudott, majd bevitte a városba, hogy mind gazdagabban és gazdagabban térjen haza.

Egy alkalommal, amikor megint kint volt a pataknál, s nem győzött hálát adni az ő *szannyászínjének* kiváló tanácsáért, megint eszébe jutott, hogy végül is a *szannyászín* nem mondta neki azt, hogy az aranylelőhelyet kell megtalálnia, hanem csak annyit mondott neki, hogy menjen tovább. Mi lenne, gondolta, ha ő, próba-szerencse, még tovább menne? Így is tett. Nekiindult, de olyan sűrű volt a dzsungel, hogy egy órai küszködés után le kellett ülnie, hogy egy kicsit kifújja magát. Arra gondolt, hogy úgy látszik, a *szannyászín* mégis csak az aranyra gondolhatott, és a szantálfa meg az ezüstbánya éppen csak véletlenül akadt az útjába, úgyhogy ideje lenne visszafordulni. Feltápázkodott, és elindult visszafelé. Ám alig lépett néhányat, az egyik lépésnél valami furcsa hangra lett figyelmes a talpa alatt: üregesen döngött a talaj. Megállt, hogy jobban megnézze, mi lehet az. Miután odébb kaparta az avart, hát látja ám, hogy egy durván ácsolt ládikó van oda elásva. Ahogy kiásta, majd kinyitotta, szinte belekápázott a szeme, mert a ládikó telis-tele volt a leggyönyörűbben csiszolt drágakövekkel: gyémánttal, rubinnal, smaragddal. Olyan sok drágakő volt benne, hogy még a leggazdagabb maharadzsák is megirigyelhették volna.

Így hát a szegény favágó hazament, és boldogan élt, amíg meg nem halt. (Vö. 243–244. o.)

(A tulajdon) Az „én” és az „enyém”: ez a két jele van az *adzsnjánának*, vagyis a tudatlanságnak. „Az én házam” – „az én vagyonom” – „az én tudásom” – „az én dicsőségem”: mindezek a gondolatok az embernek az önnön végső lényegére irányuló tudatlanságából fakadnak. Ezzel szemben a *dzsnjáná*, vagyis az isteni tudás egy olyan állapotot jelent, amelyben a *dzsiva*⁹ felismeri: „Ó Uram, Te vagy mindenek Ura! Ház, család, gyermekek, barátok, rokonok, sőt legyen az bármi, ami a mindenségben létezik: mindezek Hozzád tartoznak. Bármi is tűnjön úgy, mintha az enyém lenne, a tiéd az. Semmi sem tartozik hozzám.” A valódi tudásból ez a meggyőződés fakad.

Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a halál után e világból semmi sem marad velünk. Egyszerűen azért jövünk ide, hogy bizonyos cselekedeteket véghez vigyünk, és bizonyos tapasztalatokat elnyerjünk. Ahogy a vidéki emberek a nagyvárosokba jönnek, úgy jövünk mi, hogy betöltsük vágyainkat azoknak a tendenciáknak megfelelően, amelyekkel együtt születünk.

Egy gazdag ember intézőjére bízta gyönyörű kertjét. Amikor jöttek a látogatók, hogy megnézzék a kertet, az intéző figyelmesen várt, amíg ők alaposan megszemléltek mindent. Megmutatta nekik a kert legszebb részeit pazar gyümölcsfaival, virágágyásaival, palotaszerű épületeivel, tavaival és így tovább, s közben azt mondta: „Ezek, uraim, a mi mangófaink. Ez a mi gyümölcsös kertünk. Ez a mi tavunk. Nézzétek, milyen gyönyörűek a virágjaink! Itt láthatjátok a fogadószobánkat a legdrágább bútorokkal, a legjobb művészek gyönyörű képeivel. Mindez a miénk.” Ha azonban az intéző valamilyen komoly vétséget követne el, ura bármikor elbocsáthatná azzal az ellentmondást nem tűrő utasítással, hogy azonnal hagyja el a kertet.

⁹ Az individuális lélek.

Akkor aztán még ahhoz sem lenne elegendő ideje, hogy összecsomagoljon és magával vigye a holmiját! Ilyen azoknak a nyomorúságos helyzete, akik olyan dolgokra tartanak igényt, amelyek valójában nem az övék. (119–120. o.)

(Az Úr Neve) Az Úr Nevébe vetett feltétlen hit elengedhetetlen tulajdonsága a törekvőnek. „Micsoda? Ha egyszer kiejtettem az ő szent Nevét, maradhat még bennem egyáltalán bűn?” Kriszto Kisore istenfélő hindu volt, a *bráhmanák bráhmanája*, aki szeme előtt egyetlen célt tartva odaadással imádta az Urat. Amikor egyszer Vrindávanba zarándokolt,¹⁰ egy nap, mikor útja az egyik szent hely mellett vezetett el, nagyon megsomjazott. Odament egy kúthoz, és talált ott egy embert. Megkérte: „Jó ember, fel tudnál húzni nekem egy kis vizet?” Az illető azt válaszolta: „Ó, szent uram, én egy alacsony kasztba tartozom, a foltozóvargák kasztjába.”¹¹ Kriszto Kisore azonban azt mondta neki: „Ne törődj vele! Csupán mondd azt, hogy »Siva«, s közben húzd fel a vizet.” (160. o.)

(Amor fati) Élj úgy a világban, mint egy száraz falevél! Ahogy a száraz falevelet a szél hol ide sodorja, hol meg oda, s nincsen saját választása, úgy te is engeddd, hogy az Isteni Akarat szele oda fújjon téged, ahová akar. Hagyj mindent Reá, még azt is, ami mindennél kedvesebb számodra, vagyis önmagadat, s akkor minden gondod megszűnik. Akkor fogod látni, hogy mindent Ő tesz s mindenben Ráma akarata érvényesül.

Élt egyszer egy takács az egyik faluban. Nagyon vallásos ember volt; mindenki bizalommal viseltetett iránta, mindenki szerette. Ha kiment a piacra, hogy túladjon a portékáján, s a vásárló a kelme árát kérdezte, azt mondta: „Ráma¹² akarata szerint a fonal 1 *rúpia*, Ráma akarata szerint a munkadíj 4 *anna*, Ráma akarata szerint a haszon 2 *anna* – így hát Ráma akarata szerint a kelme ára mindösszesen 1 *rúpia* és 6 *anna*.”¹³ Az emberek olyan bizalommal voltak iránta, hogy szó nélkül kifizették a meghatározott összeget s elvitték a kelmét.

Ez az ember mélyen vallásos volt. Esténként a vacsora után hosszú ideig üldögélt még, Istenről elmélkedett és Szent Nevét ismételte.¹⁴ Egy alkalommal már késő éjszaka volt, de nem tudott elaludni, s egyedül ült a kertben, közel a bejárathoz. Épp egy rablóbandának vezetett arra az útja. Szükségük lett volna valakire, akire majd felmálházhatják a lopott holmit, s látva a takácsot, magukkal hurcolták. Aztán betörték egy házba és számos dolgot elvittek, s ezek némelyikét a szegény takács fejére rakták. Ám ebben a pillanatban feltűnt az éjjeliőr, a rablók elináltak, a szegény takácsot pedig, fején a teherrel, elfogta az éjjeliőr. Így hát az éjszakát a fogdában töltötte. Másnap a bíró elé vitték. A falu népe, hallva a történeteket, elment, hogy lássa a takácsot. Egyöntetűen kijelentették: „Uram, ez az ember nem lophatott semmit.” A bíró kérte a takácsot, hogy mondja el, mi történt. A takács erre így beszélt: „Ráma akarata szerint épp az udvaron üldögéltem, s már késő éjszaka volt; közben Ráma akaratának megfelelően Istenen elmélkedtem s az Ő Szent Nevét ismételgettem; ekkor aztán Ráma akarata szerint egy rablóbandának éppen arrafelé vezetett az útja; a rablók magukkal vittek Ráma akarata szerint, aztán Ráma akarata szerint betörték egy házba; Ráma akaratának megfelelően az ellopott holmi egy részét a fejemre rakták; akkor Ráma akarata szerint épp arra jött az éjjeliőr, s Ráma akarata szerint elfogott; akkor aztán Ráma akarata szerint tömlöcbe vetettek, s ma reg-

¹⁰ Szent város Észak-Indiában, Kalkuttától 1200 kilométerre észak-nyugatra.

¹¹ Vagyis a kasztelőírások alapján nem adhatott vizet egy *bráhmanának*.

¹² Krisna.

¹³ XIX. századi indiai pénzegységek. 1 *rúpia* 16 *anna* (*áná*) volt. Az *anna* ma már nem használatos.

¹⁴ Ez a *náma dzsapa*, vagyis az ortodoxiában használatos Jézus-ima indiai formája.

gel Ráma akarata eléd vezetett.” A bíró, látva a takács ártatlanságát és vallásosságát, rendelkezett szabadon bocsátásáról. Amikor a tömlöcből kijövet a takácsot fogadták barátai, így szólt hozzájuk: „Ráma akarata kiszabadított!” (89–91. o.)

(A pénz hatalma) A pénznek nagyon nagy hatalma van. Ha egy ember gazdaggá válik, természetesen egészen megváltozik. Szinte más lényé válik! Annak idején gyakran járt ide egy szegény *bráhmana*.¹⁵ Mindig nagyon alázatosan viselkedett. A Gangesz túlszéljén lakott. Egy nap éppen kiszálltam a csónakból, s láttam, hogy ott ül a paron. Ahogy ő is észrevett engem, tiszteletlenül odakiáltott nekem: „Szevasz, cimborá, te vagy az?” Abból, ahogyan hozzám szólt, azonnal megértettem, hogy komolyabb pénzösszeghez sikerült hozzájutnia. (52–53. o.)

(Isten mindenben) Élt egyszer egy bölcs, akinek több tanítványa is volt. Megtanította őket az igazságra: „Minthogy mindenben Isten lakozik, minden előtt térdet kell hajtani.” Egy nap egyik tanítványa elment az erdőbe fáért. Egyszer csak észrevett egy megvadult elefántot, rajta egy hajtóval, aki így kiáltott oda neki: „Térj ki az útból, térj ki az útból! Megvadult az elefánt!” A tanítvány azonban ahelyett, hogy elfutott volna, visszaemlékezett mestere szavaira és így kezdett el magában morfondírozni: „Isten éppúgy jelen van az elefántban, mint bennem. Istennek Isten nem árthat – miért kellene hát elfutnom?” Ekképpen gondolkozva ott maradt a helyén, s üdvözölte a közeledő elefántot. A hajtó továbbra is csak ordította: „El az útból!” – de a tanítvány tapodtat sem mozdult, míg csak a megvadult elefánt hirtelen fel nem kapta és félre nem lökte. A szegény fiú összetörve, véresen és öntudatlanul feküdt a földön. A bölcs, hallva a balesetről, elment érte a tanítványaival, hogy hazavigye. Amikor egy idő múlva a szerencsétlenül járt tanítvány magához tért, elmondta, hogy mi történt. A bölcs erre így szólt: „Fiam, az igaz, hogy Isten mindenben keresztül megnyilvánul. De ha Isten jelen van az elefántban, vajon nincs-e hasonlóképpen jelen a hajtóban is? Miért nem figyeltél oda a hajtó figyelmeztetésére?” (38–39. o.)

(Célba érés) Ha jelen van az igazi odaadás és szeretet, akkor az ember bármelyik hitet is követi, elérheti Istent. Ha a választott ösvényen belül volna valamiféle tévedés, előbb-utóbb Ő maga fogja azt korigálni. Aki innen [Kalkuttából] el szeretne zárándokolni a Dzsagannáthoz,¹⁶ de ahelyett, hogy észak felé venné az útját, dél felé indulna el, annak előbb-utóbb úgyis megmutatnák a helyes utat, s végül bizonyosan eljutna Dzsagannáthoz. A megvalósításhoz egyetlen dolog szükséges: teljes szívvel és teljes lélekkel gyakorolni az Istennek való odaadást. (25–26. o.)

(A jelenségvilág hálója) A *dzsívák*, vagyis az individuális lelkek négy osztályba sorolhatók. Az első osztályba a *baddhák*, vagyis megkötözöttek, a másodikba a *mumuksuk*, vagyis a szabadságot keresők, a harmadikba a *mukták*, vagyis a már megszabadultak, a negyedikbe pedig a *nitja-mukták*, vagyis az örökösen szabadok tartoznak.

¹⁵ A papi kaszthoz tartozó személy.

¹⁶ Dzsagannáth Puri (szent város Kalkuttától 400 kilométerre észak-nyugatra) legjelentősebb temploma. Maga a kifejezés szó szerint azt jelenti, hogy „a mindenség Ura”.

A világ olyan, mint egy háló; a lélek a hal; a jelenségvilág Ura a halász. Amikor a halász bevonja a hálóját, a halak egyike-másika megpróbál megszökni, vagyis küzd a szabadságáért. Így vannak ezzel a második osztályba tartozó lelkek, vagyis a *mumuksuk*, akik a szabadságot keresik. De az ilyen módon próbálkozó halak közül csak néhánynak sikerül megszabadulnia. Ugyanilyen módon csupán egy kevés lélek képes elérni a szabadságot; ezek a harmadik csoportba, vagyis a megszabadultak közé tartoznak. Van azonban néhány hal, amelynek vérében van az óvatosság s így eleve elkerüli hálót. Az ilyen lelkek a negyedik csoportba, a *nitja-mukták* közé tartoznak, akiket sosem képes foglyul ejteni a jelenségvilág hálója. Az ilyenek mindvégig szabadok. A legtöbb hal azonban a háló foglya lesz, és ezeknek fogalmuk sincs arról, hogy ott fogják lelteni halálukat. Ahogy bekerülnek a hálóba, megpróbálnak eliramlni s a hálóval együtt úszva a fenék iszapjában igyekeznek elrejtőzni. Vagyis nem próbálnak kiszabadulni a hálóból, hanem egyre mélyebben és mélyebben fúrják bele magukat az iszapba. Ezek azokhoz a lelkekhez hasonlítanak, akiket foglyul ejtett a világ. Noha ezek már a hálóban vannak, azzal áztatják magukat, hogy boldogok. Az ilyen lelkek mindvégig a világiasság bűvkörében maradnak. Belemerülnek a világi gonoszságok hálójába s elégedettek helyzetükkel – miközben azok, akik keresik a szabadságot vagy már megszabadultak, nem szeretik a világiasságot és mit sem törődnek az érzéki élvezetekkel.

Azok, akik ilyen módon a világ hálójának foglyai, a rabságban lévő lelkek, vagyis a *baddhák*. Őket senki sem képes észhez téríteni. Még akkor sem eszmélnek fel, amikor egymás után érik őket a csapások. A teve szereti a tüskés bozótot, s habár száját a tüskék véresre sebzik, mégsem megy el tőle a kedve, és senki sem tudja távol tartani tőle. Hiába szembesülnek a megkötözött lelkek nagy bánattal és szerencsétlenséggel, néhány nap múlva mégis épp olyanok lesznek, mint amilyenek korábban voltak. Olyanok ezek az emberek, mint a kígyó, mely pézsmapatkányt fogott: sem arra nem képes, hogy átható szaga miatt lenyelje a patkányt, sem pedig arra nem, hogy visszahajló fogai miatt kiköpje. (44–46. o.)

(A világ hálója) Ha nem birtoklod az Isten iránti igazi szeretetet, s ebben az állapotodban lépsz a világba, akkor egészen biztosan belegabalyodsz. A szerencsétlenség, a szomorúság, a bánat, szenvedés, a nyomorúság és a különféle testi nyavalyák mind-mind meg fogják zavarni elméd egyensúlyát; s minél inkább beleveted magad a világ ügyeibe, minél többet vesződsz dolgaival, annál inkább fog növekedni ragaszkodásod hozzá. Ha fel akarod törni a kenyérfa gyümölcsét, előtte olajjal dörzsöld be a kezedet, máskülönben a gyümölcs tejszerű nedve hozzátapad a kezedhez... Előbb tehát dörzsöld be kezedet az Úr iránti szeretet és odaadás olajával, s aztán nyugodtan kapcsolatba léphetsz a világ ügyeivel. Amire viszont ehhez szükség van, az a magány. Ha vaját akarsz készíteni, olyan helyre kell tenned a tejed, ahol senki sem bolygatja; ha ugyanis a tejet bolygatják, nem tud megaludni. Akkor aztán köpüld meg, és a vaj fel fog jönni a tetejére. Hasonlóképpen a kezdőnek is a magányban kell maradnia és nem szabad hagynia, hogy a világi emberek megzavarják; akkor aztán köpüld meg elmédet a meditáció gyakorlatával, hogy az Isteni Szeretet vaja birtokodba jusson. Ha elmédet Istennek adod a magányban, akkor el fogja nyerni a valódi önmegtágadás és az abszolút odaadás szellemét. Ha viszont a világnak adod elmédet, egyre inkább világiassá fog válni, és csak a „nök meg az arany” után fog ácsingózni.¹⁷

A világ a vízhez hasonlítható, míg az elme a tejhez. Ha egyszer a tiszta tej összekeveredett a vízzel, akkor nem lehet többé különválasztani tőle. Ámde ha előbb vajjá változtatják és utána teszik vízbe, nem keveredik el vele. Változtasd hát elméd tejét az Isteni Szeretet vajává a magányban végzett vallásos cselekedetek köpülőjével, akkor aztán sohasem fog összekeve-

¹⁷ Rámakrisna a „nök és arany” sztereotip fordulatot összefoglalóan alkalmazta a vágyak és a birtoklás kifejezésére.

redni a világiasság vizével, hanem a világtól érintetlenül föl fog jönni a felszínre. Mert ha egyszer az elme elérte az igazi megismerést és odaadást, akkor [már a világban is] megőrzi függetlenségét a világtól. (68–70. o.)

(A magány) A különféle munkákba és kötelességekbe belemerült világias törekvő spirituális élete kezdeti szakaszában rengeteg akadályba botlik az önuralom és az odaadás ösvényén. Ahogy a gyalogút mentén elültetett fát sövényvel kell körülkeríteni, nehogy a birkák meg a tehének lerágják, éppígy kezdetben a spirituális törekvőnek is szüksége van egy sövényre. Ha egyszer azonban a fa hatalmassá terebélyesedett és a törzse meg a gyökerei is vastaggá és erőssé váltak, már semmi szüksége védelemre: akkor még az sem árt neki, ha egy elefántot kötnek ki hozzá. (162. o.)

(Az árbócon megpihenő madár) Ha az ember sokat utazott és sokfelé járt, valahol meg kell állapodnia. A tengerjáró vitorlás árbócán egy madár ült. Egy idő múlva felismerte, hogy a lát-határon belül nincsenek fák vagy föld. Elrepült hát észak felé, hogy földet találjon, de mint-hogy sikertelenül járt, visszatért a hajóra. Miután megpihent egy kicsit az árbócon, újra neki-indult dél felé. Azonban ebben az irányban sem talált partot, úgyhogy fáradtan és kimerülten ismét visszatért a hajóra. Ugyanilyen módon minden irányban kísérletezett, de mindenütt csak víz és víz volt. Végül azonban megnyugodott az árbócon és meglegedettség töltötte el. (282–283. o.)

(A világi tudás: tudatlanság) A világi emberek a különbözőségek tudásával rendelkeznek, mely egyenlő a tudatlansággal. Ezzel szemben a valódi megismerés hatására az ember a létezés egységét ismeri fel. „Ez arany, az meg réz:” ez a tudatlanság jele – míg a valódi tudás jele ez: „Minden arany.” Amikor a valódi tudás megszületik, minden megkülönböztetés megszűnik. (305. o.)

(Ami fölösleges) Tegyük fel, hogy egy nagy mangókertbe mész, hogy mangót egyél: vajon mielőtt hozzákezdés enni, először meg fogod-e számolni az ültetvény fáit, utána a fák ágait majd leveleit, melyek száma akár ezerszer ezer is lehet? Nyilvánvalóan nem, hanem azonnal nekikezdesz enni. Ugyanilyen módon értelmetlen Istennel kapcsolatban belemerülni mindenféle vizsgálódásba és vitába, melyek csak arra szolgálnak, hogy az idődet elpazarold. Az ember mindig jelenlévő és legfontosabb kötelessége szeretni Istent és fenntartani az iránta való odaadást. (313. o.)

(Szaguna és nirguna)¹⁸ Ha szívedet megtisztítottad, meglátod Istent, mint ahogy a tiszta vízben is megláthatod a nap tükrképét. A hívő egójának tükrében a mindenség formával bíró

¹⁸ Az Istenség két aspektusa: a *szaguna* a sajátosságokkal felruházott személyes Istenség, a *nirguna* pedig a sajátosságoktól mentes személytelen, de személyfeletti Istenség.

Abszolút Anyjának tükörképe látható. De a tükröt tökéletesen fel kell polírozni;¹⁹ ha csak egyetlen folt is marad rajta, a tükörkép nem lesz tökéletes. Mindaddig, amíg a nap csak az ego vízének tükreben válik láthatóvá, s az igazi Nap szemlélését nem lehet másképpen elnyerni, a nap visszatükrözött képét abszolút valóságosnak kell tekinteni. Mindaddig, amíg az ego valóságos, a nap visszatükrözött képe is valóságos lesz, méghozzá nem részlegesen, hanem teljesen. A napnak ez a visszatükrözött képe az Isteni Anya. Ha szeretnéd elérni az Abszolút Brahmant, mely személytelen és tulajdonságok nélküli (*nirguna*), akkor indulj el ettől a visszatükrözött képtől, s tarts az igazi Nap felé. A személyes Isten, vagyis a tulajdonságokkal felruházott (*szaguna*) Brahman az, aki az imádságokat meghallgatja. Imádkozz hozzá, s Ő a legmagasabb bölcsességgel fog felruházni téged, mert ugyanennek a Személyes Istennek van egy személytelen aspektusa is, ami az abszolút Brahman. Az Isteni Energia (*sakti*), mely a mindenség Anyja, ugyanennek a Brahmának egy másik aspektusa. Mindezek az abszolút egységben elmerülnek. Az Anya éppúgy adományozhat *Brahma-dzsnyánát*, vagyis az Abszolútum megismerését, mint ahogy igazi odaadást és feltétlen szeretetet is. Isten mindenek bensej uralkodója. Megtagadva az önzést mondj le az akaratodról az Ő akaratának a javára, s mindent elnyersz, ami után csak vágyakozhatsz!

Ha más emberekkel érintkezel, mindegyik felé szeretettel kell fordulnod, mert te abszolút egy vagy velük. Senkit ne gyűlölj! Ne tégy különbséget kaszt és krédó között! Ne mondd azt, hogy ez az ember a Személyes Istenben hisz, az az ember a Személytelen Istenben; ez az ember formával felruházott Istent imád, az az ember forma nélküli Istent; ez az ember hindu, az az ember keresztény vagy mohamedán. Ne ítélje el senki a másik embert azért, mert más hitet követ. Ezek a különbözőségek azért léteznek, mert Isten különböző embereket teremtett, akik különbözőképpen értik meg Őt. A különbség az egyének természetében rejlik. Ennek tudatában a lehető legközelebb fogsz kerülni az emberekhez, s a lehető legnagyobb szeretettel fogsz hozzájuk viszonyulni. Akkor aztán ha hazamész, lelkedben üdvösséggel teljes boldogságot fogsz élvezni. Gyűjtsd meg a bölcsesség gyertyáját szíved titkos kamrájában! Ezzel a fénnel látod az én Abszolút Anyám arcát, és ezzel a fénnel fogod látni úgyszintén önvalód valódi természetét is. Amikor a tehénpásztorok kihajtják a mezőre a falu jószágait, a tehenek egy csordává olvadnak, mintha csak ugyanahhoz a családhoz tartoznának. Ám amikor esténként hazatérnek, elválnak, és mindegyik megy a maga otthonába. Így amikor a különböző irányzatok és hitek *bhaktái*²⁰ találkoznak, akkor ők is egyetlen családhoz hasonlatosak, de amikor magukban vannak, újra magukra öltik a saját hitüket és nézetüket. (343–346. o.)

(A részleges és a teljes) Ki tudná maradéktalanul felfogni Istent vagy akár csak tulajdonságainak bármelyikét is, legyen az elsőrendű vagy másodrendű? Miért kellene megismernünk az Ő összes tulajdonságát? Elegendő, ha láthatjuk és megvalósíthatjuk Őt. Sőt, az, aki látta az Ő Isteni Megtestesülését, magát Istent látta. Pontosan úgy van ez, mint azzal az emberrel, aki odamegy a Gangesz partjára és megérinti a vizet. Azt fogja mondani: „Láttam és érintettem a szent folyót.” Nincsen szüksége arra, hogy megérintse az egész folyót forrásától a torkolatáig. Ha megérintem a lábadat, *téged* érintelek meg. Ha odamész az óceánhoz és megérinted a vizet, az egész óceánt érintetted meg. Mint ahogy a tűz, habár mindent áthat, inkább megnyilvánul az égő fában, mint más egyébben, éppígy Isten is, habár mindent áthat, az ő Megtestesülésében nyilvánul meg a leginkább. (352. o.)

¹⁹ Polírozott fémtükrőről van szó.

²⁰ A *bhakti* ösvényének követői, vagyis azok, akik az Isten iránti odaadást gyakorolják.

(Isten, a világ és a lélek) A *visistadvaita* szemlélet Rámánudzsa tanítása.²¹ Eszerint az Abszolútumot, vagyis Brahmant nem kell elkülöníteni a világtól és a lélektől. E három egyet alkot: három az egyben és egy a háromban. Vegyük például a bael-gyümölcsöt,²² s különítsük el egymástól a héját, a magjait meg a húsát. Tegyük fel, hogy valaki meg akarja mérni a gyümölcs súlyát: az ilyen ember biztosan nem csak a gyümölcs húsát tenné a mérlegre: ha a gyümölcs súlyára kíváncsi, a héjat, a magokat és a húst egyszerre fogja lemérni. Nem kétséges, hogy eleinte úgy véljük, hogy ami mindennél fontosabb, az a hús, nem pedig a héj és a magok. A következő fokozatban úgy vélekedünk, hogy a héj és a magok ugyanahhoz a szubsztanciához tartoznak, mint amelyhez a hús. Az első megközelítés szerint azt mondjuk: „Nem ez, nem az.” Eszerint az Abszolútum (Brahman) nem azonos az individuális lélekkel, továbbá nem azonos a jelenségvilággal sem. Az Abszolútum az egyetlen valóság, minden más pedig valótlan. A következő fokozatban kicsit tovább megyünk. Látjuk, hogy a hús ugyanahhoz a szubsztanciához tartozik, mint amihez a héj és a magok is tartoznak; ennél fogva az a Szubsztancia, amelyből az Abszolút Brahmanra vonatkozó elutasító felfogásunkat merítjük, azonos azzal a Szubsztanciával, amelyből a véges lélekre és a jelenségvilágra vonatkozó elutasító koncepciónkot merítjük. A mi relatív jelenségvilágunkat addig az Örök Létig kell visszavezetnünk, amelyet úgyszintén Abszolútnak neveznek. Ennél fogva, mondja Rámánudzsa, az Abszolútumot a véges lélek és a jelenségvilág kvalifikálja. Ez a *visistadvaita védánta* tanítása. (370–371. o.)

(A nedves és a száraz gyufa) Ha a gyufa száraz, egy pillanat alatt meggyullad; de ha nedves, akár ötvenszer is próbálkozhatsz, mégsem fog meggyulladni. Hasonlóképpen, amikor az elmét átmedvesítette a vágy vize és a világ tárgyai iránti szomjúság, az isteni megvilágosodás nem fog beköszönteni hozzá, bármilyen kitartóan is próbálkozzon; merő idő- és energiapocsékolás az ilyen. De ahogy sikerült felszárítani ezt a nedvességet, a spirituális megvilágosodás azonnal megérkezik. (337. o.)

(A bárányok között nevelkedett tigris) Mielőtt ide jöttél volna, nem tudtad, hogy ki vagy. Most megtudod. Isten az, aki a *guru* formájában felfedi előtted valódi kiléted.

Egyszer egy birkanyáját megtámadott egy vemhes nősténytigris, és egyetlen szökelléssel a nyáj kellős közepén termett. Ám abban a pillanatban egy közelben tartózkodó vadász nyílvesszője találta el, de még mielőtt kiadta volna páráját, világra hozta kölykét. A jószívű birkák gondjukba vették a kis tigriskölyköt, és közösen nevelgették, a bárányokkal együtt szoptatták. Később aztán, mikor a kis tigris látta, hogy a bárányok a fűvet tépik, ő is követte példájukat; mivel a juhok bégettek, és a tigris úgyszintén megtanult bégetni. Ilyen módon a tigriskölyök nem tigrisként cseperedett fel, hanem a birkákhoz hasonlóan. Ha a nyáját ragadozók támadták meg, ő is a nyájjal együtt menekült. Egy nap a nyáj közelében ólalkodott egy másik tigris, és amint éppen azon morfondírozott magában, hogy melyik birkát ragadja el, csodálkozva vette észre a legelésző tigrist. Ahogy közelebb ment hozzá, a birkaként nevelt tigris féltelmében elkezdett bégetni és megpróbált elmenekülni előle. Ám az igazi tigris megragadta, elvitte egy folyó szélére, és azt mondta neki: „Nézd csak meg magad, és hasonlítsd össze kerek pofádat az enyémmel: látsz bármi különbséget? Te éppen olyan tigris vagy, mint én! Ne-

²¹ Rámánudzsa (1017–1137) India egyik legnagyobb bölcseleje, s egyúttal fő kritikusa annak a Sankara (788–820) által fémjelzett *kévaladvaita védánta* irányzatnak, amely Isten (Brahman) és az ember végső lényegének (*átman*) teljes és megkülönböztethetetlen azonosságát állítja.

²² Tudományos nevén *aegle marmelos*.

ked nem a füvet kell tépkedned; a te eledeled a hús!” A füevő tigris azonban nem hitt a másoknak. Nagy nehézségek árán az igazi tigris végül is meggyőzte, hogy mindketten ugyanaból a fajból valók. Akkor aztán adott neki egy darab húst, de a másik még csak hozzáérni sem volt hajlandó. Újra csak bégetni kezdett, és kereste, hol találhatna magának füvet. Végül azonban az igazi tigrisnek sikerült beleerőszakolnia egy falat húst; s ő, ahogy megérezte a vér ízét, azonnal feladta a füvést és a bégetést, s felismerte, hogy ő nem birka, hanem tigris. „Micsoda szégyen: eddig a birkákkal éltél és velük együtt tépkedted a füvet!” A füevő tigris erre valóban elszégyellte magát, aztán követte az igazi tigrist, és hasonlónak vált hozzá.

Az emberi lélek Isten gyermeke, ő azonban ezt nem tudja, s ezért úgy él, mint egy hétköznapi halandó. Füvet enni annyi, mint örömet találni az élvezetekben és a birtoklásban; bégetni és elfutni annyi, mint hasonlóan viselkedni a hétköznapi emberekhez; elmenni egy igazi tigrissel annyi, mint menedéket keresni egy *gurunál*, aki felébreszti az ember szellemi tudatosságát, s akinek hatására felismeri, hogy az ő rokonságába tartozik; meglátni az embernek a saját arcát annyi, mint megismerni önnön Valóját. (203–204. o.)

Az előszót írta, válogatta és fordította *Buji Ferenc*